

Publikaties

(met bijdragen van Wouter van Steenis en Arjan Stroo)

Mededelingen EIS-Nederland

Eis-mededeling nr. 74. De Zuidelijke Boomsprinkhaan: al bekend uit Maastricht. J. van Steenis, Natuurhistorisch Maandblad 84(9), 1995. Het artikel rapporteert een vangst van *Meconema meridionale* uit 1992 te Maastricht. De verspreiding in Nederland en verbreidingswijze worden besproken.

Eis-Mededeling nr. 76. Uitgestorven en bedreigde hommels in Nederland. Theo M.J. Peeters. p. 164-165 van het gecombineerd nummer Amoeba (69/4) - Natura (92/9) met als thema Hommels, NJN/KNNV. In dit artikel worden de Nederlandse Bombus-soorten ingedeeld in 4 abundantiecategorieën, de Zandhommel wordt als voorbeeld van een bedreigde soort nader uitgewerkt. Verder wordt kort ingegaan op de oorzaken voor achteruitgang.

Overige publikaties

Bal, D., H.M. Beije, Y.R. Hoogeveen, S.R.J. Jansen en P.J. van der Reest, 1995. *Handboek natuurdoeltypen in Nederland. Rapport IKC-natuurbeheer nr. 11. IKC-Natuurbeheer, Ministerie van LNV, Wageningen. 408 p. Bestellen: schriftelijk (postbus 30 6700 AA Wageningen) of telefonisch (0317-474801) onder vermelding van 'IKC-rapport 11'. Prijs: f 37,-.*

Dit dikke boekwerk zal de komende jaren het standaardwerk zijn voor het toegepaste natuurbeleid. In het boek worden 132 verschillende natuurdoeltypen onderscheiden. Bij elke soort worden kort kenmerken, beheer, kansrijkdom, procesparameters en doelsoorten aangegeven. Het boek geeft een lijstje met mogelijke natuur in Nederland. Prioriteiten worden niet gesteld, er wordt slechts aangegeven wat mogelijk is, en aan de hand van welke kenmerken de ontwikkeling in een bepaald gebied te volgen is.

Een groot gemis is het geringe aantal doelsoorten. Aan de orde komen planten, vogels, zoogdieren, reptielen en amfibien, dagvlinders, libellen en vissen. Voor met name de kleinere eenheden kunnen andere ongewervelden een goede aanvulling geven, zodat de resultaten van het beleid/beheer beter toetsbaar zijn.

Bzzz, *Nieuwsbrief sectie Hymenoptera NEV. Nummer 1, juni 1995, 6 p; nummer 2, oktober 1995, 10 p.*

De onlangs opgerichte sectie Hymenoptera van de NEV heeft een eigen Nieuwsbrief. Hiervan zijn de eerste twee nummers verschenen. Inhoud: excursieaankondigingen en verslagen, leuke vangsten, overzicht van recent verschenen literatuur en artikelen van leden. In het eerste nummer stond een voorstel voor aculeatendistricten in Nederland. In het tweede nummer is hierop direct gereageerd. Verder in het tweede nummer een beschrijving van een gynandromorfe *Osmia caerulescens* en een overzicht van hommelsvangsten van T. Peeters uit 1993-1995.

Delfos, M.J., 1992. *De Zweefvliegen-fauna van Overijssel (Diptera: Syrphidae). Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. 70 p.*

Vanuit het NNM is sinds 1973 regelmatig veldwerk verricht in de provincie Overijssel. Dit veldwerk was gericht op het verkrijgen van een redelijk beeld van de zweefvliegenfauna van deze provincie. In het verslag wordt een overzicht gegeven van de resultaten, aangevuld met collectiemateriaal uit Leiden, Amsterdam en kleinere collecties en waarnemingen, verstrekt door derden. In totaal worden 211 soorten vermeld. Bij alle soorten wordt een opsomming gege-

ven van literatuurvermeldingen, collectiemateriaal en waarnemingen. Door het ontbreken van aanvullende informatie is de bruikbaarheid beperkt tot puur faunistische zaken. Leuk voor iedereen die graag in een bepaald gebied nieuwe soorten vangt, of precies wil weten waar bepaalde soorten gevangen zijn of in de collectie staan. De opzet van de andere delen is identiek.

Delfos, M.J., 1993. *De Zweefvliegen-fauna van Drenthe (Diptera: Syrphidae). Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. 40 p.*

Het tweede deel in de serie provinciale zweefvlieg-fauna's. Uit Drenthe worden 163 soorten vermeld.

Delfos, M.J., 1994. *De Zweefvliegen-fauna van Friesland (Diptera: Syrphidae). Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. 72 p.*

Uit Friesland zijn nu in totaal 163 soorten zweefvliegen bekend.

Delfos, M.J., 1994. *De Zweefvliegen-fauna van Groningen (Diptera: Syrphidae). Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. 32 p.*

Uit Groningen meldt Delfos slechts 99 soorten.

Delfos, M.J., 1994. *De Zweefvliegen-fauna van Noord-Brabant (Diptera: Syrphidae). Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. 60 p.* Noord-Brabant is goed voor 207 soorten.

Delfos, M.J., 1995. *De Zweefvliegen-fauna van Zuid-Holland (Diptera: Syrphidae). Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden. 68 p.* Uit Zuid-Holland meldt Delfos 181 soorten.

Haren, J.C.M. van & P.F.M. Verdonchot. *Proeftabel Nederlandse Culicidae. Rapport 173 van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek. 106 p. Prijs f 50,-. Informatie bij IBN-DLO Postbus 23 6700 AA Wageningen. Te bestellen door overmaking van het bedrag op giro 948540 of Banknummer 539105988 van het IBN te Wageningen, o.v.v. rapportnummer.*

Deze proeftabel zet de beschikbare kennis nodig voor het determineren van nederlandse steekmuggen op een rijtje. Zowel de gebruikte kenmerken als figuren zijn afkomstig uit buitenlandse standaardwerken. Er zijn sleutels voor adulte dieren, poppen en larven (4e stadium) opgenomen, wat erg handig is. Er is zelfs een tabelletje voor eieren, hoewel verder nergens op de bouw of herkenning van culiciden-eieren wordt ingegaan. Merkwaardig is dat in een tabel die bedoeld is voor gebruik door leken geen inleiding in de literatuur wordt gegeven. Er is zelfs geen lijst van gebruikte literatuur opgenomen (wel te vinden in andere IBN publicaties over steekmuggen). Andere nadelen zijn de hoge prijs, het ontbreken van een soortenoverzichtje en een index.

Hommels- gecombineerd nummer Amoeba (69/4) - Natura (92/9), november 1995, NJN/KNNV.

Deze gecombineerde uitgave is gewijd aan een gezamenlijk project van NJN en KNNV, het Hommelproject. Naast bijdragen waarin de resultaten van dit project besproken worden, zijn er o.a. artikelen in opgenomen over bloembezoek en bestuiving, uitgestorven en bedreigde hommels, beheer en inrichting ten gunste van hommels en hommels als prooi voor de Grauwe klauwier. Het is kleurrijk uitgevoerd en er staan mooie foto's in. Het nivo van de bijdragen varieert sterk, maar het blad bevat een schat aan (recent verzamelde) informatie en is voor iedereen leesbaar. Het is te verkrijgen door overmaking van f10,- (incl. porto) op giro 258465 van de KNNV-ledenadministratie te Eindhoven o.v.v. Hommelthemanummer en naam en adres.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, 1995. Ecosystemen in Nederland. 112 p. Kosteloos verkrijgbaar bij het ministerie.

In dit boekje geeft het ministerie de beleidsdoelstellingen en streef-

beelden. Het beleid wordt gebaseerd op drie-stromen: meer ruimte voor natuurlijkheid, versterk de halfnatuurlijke natuur die slechts op enkele plaatsen in ons land kan voorkomen en vergroot de natuurkwaliteit van de overige gebieden. Het boekje plaatst de in het 'handboek natuurdoeltypen in Nederland' besproken natuurdoeltypen in een beleidsmatig kader. Voor wie de komende jaren mee wil praten over het natuurbeleid lijkt dit boekje onmisbaar.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, 1995. Natuurgericht Milieubeleid. 96 p. Kosteloos verkrijgbaar bij het ministerie.

Voor het realiseren van de plannen met betrekking tot de natuur in Nederland is het noodzakelijk dat aan bepaalde milieuvorwaarden voldaan wordt. In de praktijk blijkt er een gat tussen huidige milieubelasting en de wenselijke belasting voor kwetsbare natuur. In 'natuurgericht milieubeleid' geeft het ministerie aan op welke wijze de aanpak van milieuproblemen in het natuurbeleid ingepast moet worden. Dat gebeurt aan de hand van vier strategiehoofdlijnen: 1. Het expliciet maken van de relatie natuur en milieu; 2. Het concretiseren van natuurdoelstellingen voor de EHS en de doorwerking hiervan naar het generieke en gebiedsgerichte milieubeleid; 3. De gebiedsgerichte aanpak; 4. De doorwerking van de algemene natuurwaarden naar het generieke milieubeleid voor begieden buiten de ecologische hoofdstructuur.

Hierbij wordt niet alleen aangegeven wat de rijksoverheid zelf moet doen, maar ook wat van andere overheden verwacht wordt.

Naamlijst van Zee- en Zoetwaterdieren van Nederland en omstreken met IAWM-codes, toelichting bij het computerbestand. Rapport RIKZ-95.031. Rijksinstituut voor Kust en Zee, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, Ministerie van Verkeer en Waterstaat. In opdracht van het RIKZ en IKC-Natuurbeheer is door M. Lavaleye, A. Stroo en H. Adema van het Nationaal Natuurhistorisch Museum een computerbestand vervaardigd van alle zee- en zoetwaterdieren die in de Nederlandse wateren kunnen worden aangetroffen. Eëncelligen en parasitair levende groepen zijn buiten beschouwing gelaten, even als de microfauna (<0.05mm). De records in het bestand zijn systematisch gerangschikt en van een IAWM-nummer voorzien. Deze nummering is door de Interprovinciale Ambtelijke Werkgroep Milieuinventarisaties ontworpen en speelt een sleutelrol bij het uitwisselen van gegevens van de diverse waterstaten. Aan de completering van het bestand is door vele specialisten meegewerkt. Het rapport dat bij het bestand hoort geeft o.a. uitleg over de opbouw en inhoud van het bestand, en bevat een uitgebreide lijst met gebruikte literatuur. Het bestand kan verkregen worden bij IKC-Natuurbeheer, de handleiding bij het RIKZ.

Natuurhistorisch Maandblad juni/juli 1995, jaargang 84 (6/7) - Natuurontwikkeling zuidelijk Maasdal. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. Het juni/juli nummer van het Natuurhistorisch maandblad is een zeer fraai uitgevoerde special over de natuurontwikkelingsprojecten rond het zuidelijke stuk van de Maas. In 6 artikelen wordt ingegaan op diverse aspecten, uiteenlopend van het historisch-morfologisch kader en de theoretische achtergrond van natuurontwikkeling rondom rivieren, tot faunistische verslagen van enkele voorbeeldterreinen. Het nummer is voorzien van vele mooie foto's en ziet er zeer verzorgd uit. De potentie van deze natuurontwikkelingsprojecten wordt onder meer geïllustreerd aan de hand van nieuw aangetroffen soorten, waarbij ook ongewervelden ruim aan bod komen. Vooral het artikel van Kurstjens & Schepers is wat dit betreft interessant. Jammer is dat er weinig ruimte is voor kritische kanttekeningen bij herinrichting. Ook de bespreking van de status van nieuw aangetroffen soorten (zwervers, ruderaal soorten ?) is weinig kritisch. Het is echter een wervend en enthousiast nummer waar het belang van natuurontwikkeling zeker mee gediend is.

Nieuwerkerken, E.J. van & A.J. van Loon (red), 1995. Biodiversiteit in Nederland. Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden, Uitgeverij KNNV, Utrecht. 208 p. ISBN 90-73239-42-7. Prijs f 57,50. Leden van de KNNV kunnen het boek bestellen voor f 49,50.

Dit boek, tevens verslag van het symposium Biodiversiteit in Nederland (19 november 1993 te Leiden) bevat een serie artikelen over biodiversiteit. Na een inleiding over biodiversiteit en het gebruik van dit begrip in theorie en praktijk volgt een stuk over de samenstelling van de Nederlandse flora gerelateerd aan de kans op uitsterven (verdwijnen) van plantensoorten in de 20^e eeuw, overzichten van de botanische en de zoölogische diversiteit in Nederland, biodiversiteit in het Nederlandse natuurbeleid en biodiversiteit in het Nederlandse natuurbeheer. Tenslotte volgen de letterlijke tekst van het verdrag inzake biologische diversiteit, een auteursindex (van alle in het boek genoemde auteurs) en een taxonomische index met alle in het boek genoemde taxa.

Het boek geeft een mooi overzicht van biodiversiteit in Nederland. Met name de overzichten van alle groepen planten en dieren zijn bijzonder interessant. Van elke groep (fylum, klasse en bij soortenrijke groepen ook orde) wordt een overzicht gegeven van voorkomen in NL (aantal soorten), veranderingen in voorkomen, milieu, dichtheden, aantal soorten in de wereld en determinatiewerken.

Nieuwsbrief Saltabel. Nieuwsbrief van de Sprinkhanenwerkgroep van de Benelux. Abonnementen: f 6,00 op giro 4862366 t.n.v. J. Wieringa o.v.v. "Saltabel". No 10, december 1993, 20 p.; no 11, juli 1994, 20 p.; no 12, januari 1995, 30 p.; no 13, augustus 1995, 16 p.

In deze vier nummers van Saltabel weer veel informatie over ecologie en voorkomen van sprinkhanen van de Benelux.

Buitenlandse publikaties

Roberts, M.J., 1995. Spiders of Britain & Northern Europe. 383p. Collins field guide, Harper-Collins. ISBN 0 00 219981 5. Prijs 48,- (hardback) Roberts, bekend van de drie delen Spiders of Great Britain and Ireland, heeft opnieuw vele soorten prachtig geïllustreerd. De 32 pagina's platen bevatten 290 tekeningen in kleur goed voor 236 soorten. De kwaliteit van de platen is zeer hoog, de kleuren kloppen doorgaans, maar zijn soms wat te somber of flets. Daarnaast zijn er de beschrijvingen, in totaal ongeveer 450. Van de mannetjes is bij elke soort een goede tekening van de palp opgenomen en vaak zijn ook de epigynes van de wijfjes afgebeeld. De soortteksten geven een beschrijving, het habitat, de verspreiding en de tijd van het jaar waarin adulten gevonden worden. Uiteraard heeft één en ander vooral betrekking op de Engelse situatie, maar er worden ook soorten besproken die niet in Engeland voorkomen. In de soortteksten wordt alles slechts zeer beknopt behandeld, het blijft een veldgids. Bewust is gekozen voor het weglaten van een fors aantal (± 150) kleine hangmatspinnetjes, verder is de gids ook voor Nederland vrij compleet. De algemene hoofdstukken geven een prima inleiding in de arachnologie. De onderwerpen lopen uiteen van biologie en verzameltechnieken tot de uitspraak van wetenschappelijke namen. Voor de serieus geïnteresseerde is er een overzicht van verenigingen, projecten en tijdschriften opgenomen, alsook een lijst met aanbevolen literatuur. Het boekje is prima ontsloten via een index en bevat een verklarende woordenlijst. Kortom, iedereen die iets met spinnen doet of wil gaan doen of er iets van wil weten, zou het moeten aanschaffen.